

«ایران» از توسعه همکاری‌های ایران با چین و روسیه در دولت سیزدهم گزارش می‌دهد

توازن از دریچه نگاه به شرق

تجربه‌ای پر هزینه

سخنان وزیر امور خارجه سابق کشورمان بخوبی گویای این مسأله است که دولت روحانی تحت تأثیر فضای رمانتیک برجانی از واقعیات نظام بین‌الملل فاصله گرفته و با پشت کردن به دوستان دوران تحریم و در طمع سرازیر شدن شرکت‌های غربی، شرکای شرقی ایران را بشدت سرخورده کرده بود. این اقدام درحالی رخ داد که دولت سابق تلاش داشت تا روابط با غرب را اصلاح کند، اما سیاستگذاری اشتباه باعث شد نه تنها غربی‌ها همکاری پایداری با ایران نداشته باشند که حتی رابطه با کشورهای شرقی نیز مخدوش شود. اگر بتوان نام این تجربه را «نگاه به غرب» عنوان کرد - که البته عنوان غرب‌گرایی افراطی بیشتر می‌تواند به واقعیت آن نزدیک باشد - باید از شکست چندباره این ایده در سیاست خارجی ایران سخن گفت.

چرایی عدم عضویت ایران در شانگهای در دولت روحانی

این تجربه پر هزینه باعث شد فضای گفتمانی کشور تغییر کرده و دولت سیزدهم خود را متعهد به برقراری توازن در سیاست خارجی و افزایش همکاری با کشورهای شرقی و همسایگان بداند. همین مسأله باعث شد دستاوردهای دولت آیت‌الله رئیسی در ارتباط با گسترش روابط با کشورهای شرقی بخصوص چین و روسیه قابل توجه باشد، تا جایی که در جریان اولین سفر

«نگاه به غرب» یا «نگاه به شرق» دو رویکرد در سیاست خارجی است که اشاره به توسعه روابط خارجی هر کشور و ترغیب دیگر کشورها به همکاری، از طریق افزایش رابطه با کشورهای حوزه شرق یا غرب دارد. به بیان بهتر ارتباط با برخی کشورها می‌تواند زمینه ساز ارتباط با سایر کشورها شود و زمینه رقابت در همکاری با کشور هدف را در جهت حصول منافع ملی ایجاد کند. از همین رو نگاه به غرب یا شرق با غرب زدگی یا شرق زدگی فاصله معناداری خواهد داشت. از سال‌های گذشته و با افزایش قدرت و کنشگری کشورهای شرقی «نگاه به شرق» در محافل علمی و آکادمیک دنیا مورد توجه و تأکید قرار گرفته است. بسیاری از کشورهای جهان تلاش دارند با سرلوحه قرار دادن این نگاه، سیاست خارجی خود را با مقتضیات دوران جدید در نظام بین‌الملل تطبیق دهند. کشورهای همسایه ایران و حتی کشورهایی که روابط عمیق و راهبردی با ایالات متحده دارند این مهم را در سیاست خارجی خود لحاظ کرده‌اند. با وجود اینکه امریکا اصلی‌ترین دشمن جمهوری اسلامی ایران بوده و امکان عمق بخشی به همکاری ایران با کشورهای رقیب ایالات متحده به‌عنوان ظرفیت بالقوه وجود داشته است، در یک دهه اخیر قدرت‌های نوظهور اقتصادی و سیاسی جهان عملاً مورد بی توجهی مسئولان کشورمان واقع شده است. این مسأله البته نه تنها مورد تأیید نخبگان دانشگاهی و سیاسی کشور قرار دارد که حتی از سوی مقامات دولت سابق ایران نیز به آن اذعان شده است. وزیر امور خارجه دولت‌های یازدهم و دوازدهم در آخرین گزارش خود درباره برجام به کمیسیون امنیت ملی به این واقعیت اشاره می‌کند. محمدجواد ظریف در بخشی از این گزارش با انتقاد از رویه سیاست خارجی کشور در دوران مسئولیت خود نوشت: «اگر در مورد ضرورت کار متوازن با شرق و غرب به یک اجماع ملی رسیده بودیم و از یکسو با خوش خیالی، دوستان دوران سختی را در سراب طمع سرازیر شدن شرکت‌های غربی از خود نرنجانده بودیم و از سوی دیگر از همه امکانات برجام برای ایجاد منافع اساسی اقتصادی برای همه کنشگران بهره برده بودیم، دوستانمان هم سرخورده نمی‌شدند و در دوران سختی رهایمان نمی‌کردند.»

ویژه‌نامه

ایران

شماره ۵ شهریور ۱۴۰۱